

Miért vagy itt?

Egy elméletes* megfigyelései az Intermédia Tanszéken

A *Műtárgykészítés* kurzus az első- és másodéves intermédiá-művész szakos hallgatók kötelező műtermi gyakorlata Sugár Jánossal. Programját a radikális interpretációra épülő műelemzés gyakorlása mellett a különféle technikai tudást fejlesztő feladatokra összpontosító alkotómunka jellemzi. Célja mindenek előtt a művészi gyakorlatok kiindulópontját jelentő hallgatói ambíciók tisztázása, valamint az objektív és kritikus figyelem kialakítása és éber tartása különböző módszerekkel.

Miért vagy itt?

Ez az egyszerű kérdés a műtárgykészítés órák visszatérő eleme, ha tetszik: módszer. Megjelenése helyzetfüggő, értelme a befogadók lelkiállapotának megfelelően változik. Késznek hitt koncepciók és egók összeomlásáért felelős. Felvezetés nélkül készlet önelemzésre és helyzetértelmezésre, így a tiszta ambíciók és az objektív figyelem számonkéréseként is dekódolható. Bármilyen helyzetben hangozzon is el, a *Miért vagy itt?* mindig olyan egzisztenciális kérdés marad, ami csak az adott környezetben értelmezhető, ezért most magyarázatra szorul. *Műtárgykészítés* órán az *itt* a Magyar Képzőművészeti Egyetem Intermédia Tanszékét (H-1063 Budapest, Kmety György utca 27., I. emeletét), azaz a magyarországi, egyetemi szintű intermédiá-művész képzés helyszínét, a globális és a magyar művészeti intézményrendszer egy részét jelöli. A *vagy* ige jelenidejűsége a megszólított jelenlétét feltételezi, tehát arra az egyes szám második személyű címzettre utal, aki ott ül épp a *Műtárgykészítés* órán és hallja a kérdést. A *Miért* a címzett adott kontextusbeli jelenlétének motivációjára kérdez rá. Ez a kérdés a legtöbb *Műtárgykészítés* órán születő, összegzésnek tekinthető, félév végi csoportos munka alapkérdése.

Ukrán vaj az intermédiá mikroszkópja alatt

A *Műtárgykészítés* kurzus idén januárban bemutatott féléves munkanaplójának (<http://ukranvaj.blogspot.hu>) középpontjába egy csomag ukrán vaj került. Bár ezen az órán alapvetés, hogy a jelenlévők a megszokott jelenségekben is töb-

* Mucsi Emese az MKE Képzőművészeti elmélet szak végzős hallgatója

Ukrán vaj
© Fotó: Fodor Dániel
János

bet lássanak közömbös dolgoknál, a hétköznapi tárgyra ezúttal mégis rendhagyó formája miatt irányult az elemző figyelem. Ez a magyar versenytársainál olcsóbb, mégis jó minőségű, tömlős kiszerelésű ukrán vaj a megszokott végállomása felé tartva vált egy féléves közös gondolkodás kiindulópontjává.

Az eredeti példány hosszas formai, gazdasági, közösségi, politikai, ingyenc és történeti szempontú elemzéseket ihletett. Az elmélyültebb tanulmányozást segítő, többen rendelték is maguknak egy-egy rúddal. A vajgyűjtemény széldzsekivel bélelt nejlonzacskóban utazott egészen addig a vonatkabinig, ahonnan az az ismeretlen tettes el nem lopta, aki tudta nélkül egy meghatározó közösségi élménnyel és számos új értelmezési szemponttal gazdagította a károsultakat.

A hallgatók kötelező feladatként írt esszéikkel és versekkel, különböző természetű konceptuális munkákkal, ételkóstolókkal, videókkal és képmanipulációkkal reagáltak az eseményekre. A szaporodó műtárgy-állomány és az elhúzódozó szellemi műhelymunka azonban egyre hangsúlyosabbá tette azt a kérdést, hogy szabad-e a közpénzekből fenntartott Magyar Képzőművészeti Egyetemen egy ilyen hétköznapi témával ilyen kitartóan foglalkozni. A kívülállók szemében banálisnak, közhelyesnek értékelhető projekt kiterjedtsége egy saját tárgyát legitimáló művészetfogalom vagy több művészi állásfoglalás meghatározását sürgette.

Az ukrán vaj vizsgálata során létrejött munkák védelme ma két ponton nyugszik: a közhely szó újraértelmezésén és a mindennapi jelenségek iránt is érzékeny objektív, kritikus figyelem művészetpedagógiai jelentőségének kiemelésén. A közhely nemcsak elhasználatot, hanem az egyszerűségből adódó közérthetőséget is jelent, így jól átgondolt alkalmazása a művészeti közegben a széleskörű értékközvetítést is szolgálja. A műhelygyakorlat egész folyamata pedig a hétköznapi helyzetekre, tárgyakra is kiterjesztett állandó figyelem, azaz a műtárgykészítéshez szükséges alapvető szellemi kondíció tréningjeként és az effajta érzékenység hirdetéseként is értékelhető.

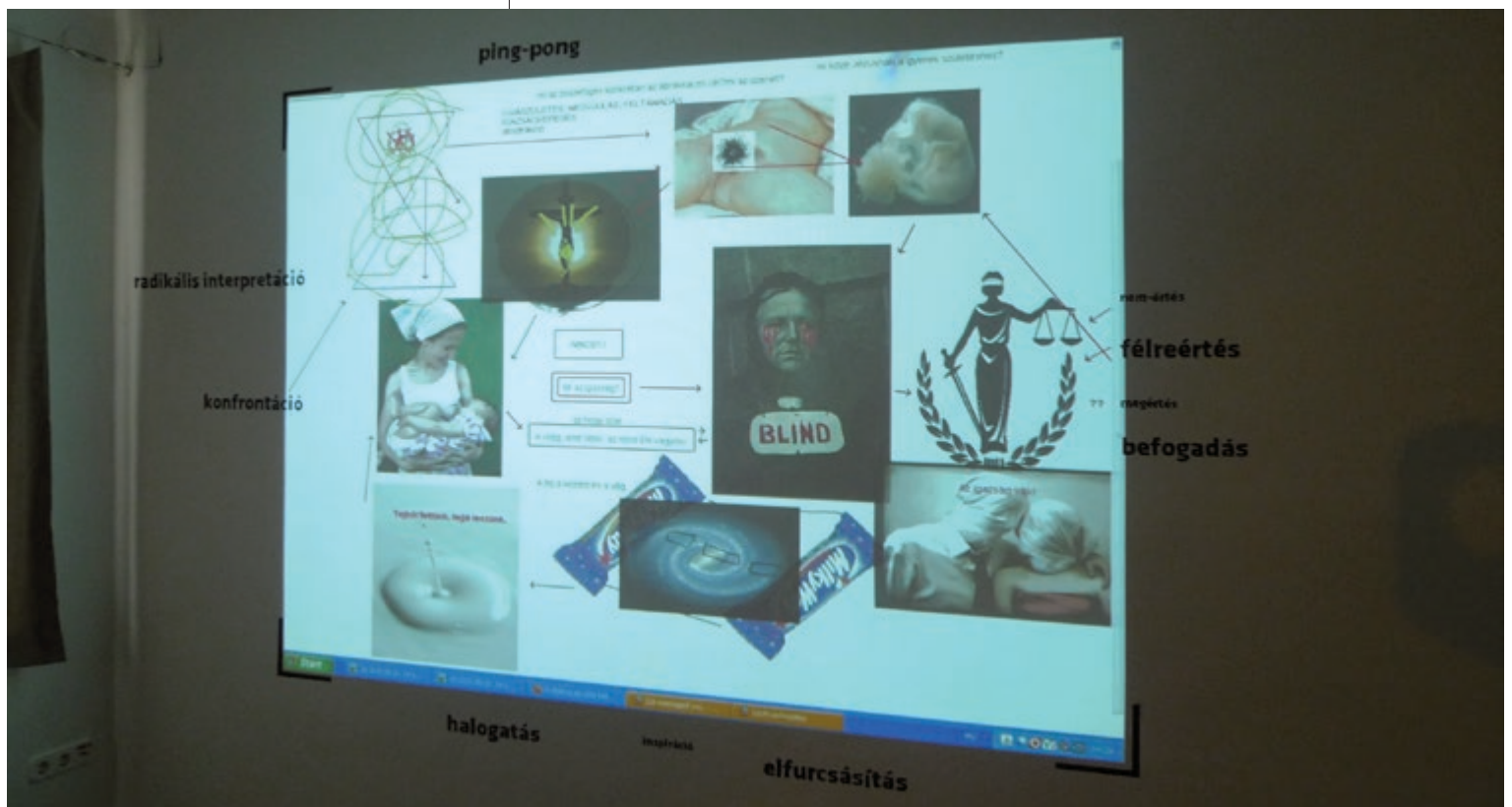
Éberség

Szintén a (hallgatói) önreflexió egyik formája az a környezete szellemi mozgásait megjelenítő fogalmi térháló, ami jelenleg az Intermédia Tan-szék említett műtermét szövi át. A dinamikus változó szórendszer a *Műtárgykészítés* óra szellemi erőterében keletkezett az éberség, azaz a művészt a világhoz fűző viszony megértésének segédanyagaként.

A kapcsolati rendszer, melyet bárki bővíthet, a központi fogalom különböző jelentésrétegeit és kontextusait egyszerre láttatja. Az éberség ez alapján egyfelől gyorsaság, másfelől inkább az objektív, kritikus, koncentrált önfigyelés és helyzettudatosság, vagyis – a *Műtárgykészítés* órán elvárt – állandó érzékenység jelölője. Az éberség innen nézve egy olyan tudatállapot, aminek metafizikai jellegét kár lenne tagadni. Az éberség szerepét a művészi sikeresség gondo-

latkörében a fogalmi térháló egy pontján elhelyezett társasjáték teszi hangsúlyossá. A képzőművészek iránymutató százas világranglistáját (*Kunstkompass*) is jegyző néhai Willi Bongard a *Ki nevet a végén?* klasszikus struktúrájára és a beérkezett művész hat legfőbb ismérvére – zsenialitás, hit, üzleti érzék, boldogság, kemény munka és kiterjedt kapcsolati rendszer – alapozva készítette el sajátos, kritikai élel bíró szerepjátékát. A német *Capital* gazdasági és üzleti lap oldalain 1982-ben megjelent társasjáték nem a művész éves bevétele, hanem különböző referenciái – a róla megjelent publikációk, a neki rendezett kiállítások és a közgyűjteményekben szereplő műveinek száma – mentén határozza meg a sikert, ti. a játék célját. Bár ebben a rendszerben nem szerepel a művészi érzékenység, Willi Bongard másutt, a 20. század vizuális művészetének kritériumairól értekezve arról ír, hogy a kortárs művész nagysága, ha másban nem is, a művében manifesztálódó társadalmi elkötelezettség mértékén mérhető. Úgy véli, a nárcisztikus művészi önkénnyel szemben a művészi életmű minőségének egyetlen kézzel fogható mércéje az érzékenység, az önreflexió és a helyzettudatosság jelenléte.

A *Műtárgykészítés* óra helyszínébe installált fogalomháló az egyéni útvonalak bemutatásán túl az utóbbi értékek mellett érvel. Térben elfoglalt helyével és a középpontnak megtett fogalom kiemelésével tudatosítja a benne sétáló befogadóban és/vagy alkotóban, hogy hol van, és emlékezteti arra is, hogy miért van ott.

Műtárgykészítés, év végi kiállítás, I. II. évfolyam, 2012
Az interaktív kommunikáció képei

MIHÁLYI BARBARA és SÓS JÓZSEF

Chat az online interaktív iskolai táblán (dabbleboard), 2012

